

این شماره تقدیم می‌شود به
**شهید سید
امیرحسین تقوی**

اهمیت راهبردی سرعت بازسازی در اقتصاد سیاسی جنگ (۱)

سرعت بازسازی و نقش آن در بازتولید قدرت ملی

سرمقاله

♦ | تجربه‌های تاریخی در حوزه اقتصاد سیاسی جنگ نشان می‌دهد اهمیت بازسازی نه به «اصل بازسازی»، بلکه به «سرعت» آن گره خورده است. کشوری که بتواند در فاصله‌ای کوتاه پس از پایان جنگ زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های تولیدی خود را احیا کند، عملاً مسیر بازگشت به قدرت اقتصادی و تثبیت جایگاه ژئوپلیتیک خود را هموار می‌سازد. در پایان جنگ جهانی دوم، کشورهایی مانند آلمان و ژاپن با وجود تخریب گسترده، به واسطه بازسازی سریع توانستند ظرف یک دهه به سطوح بالای تولید صنعتی بازگردند و حتی در برخی حوزه‌ها از رقبای پیشی بگیرند. همین واقعیت نشان می‌دهد که سرعت بازسازی رابطه مستقیمی با احیای ظرفیت تولید، افزایش درآمد دولت و بازیابی قدرت ملی دارد. از منظر نهادی نیز سرعت بازسازی نقش تعیین‌کننده دارد. تأخیر در بازسازی معمولاً به افزایش بیکاری، کاهش رفاه و تشدید نارضایتی اجتماعی منجر می‌شود، در حالی که بازسازی سریع می‌تواند از شکل‌گیری چرخه‌های بی‌ثباتی جلوگیری کند. طرح مارشال نمونه بارزی از این مسئله است. تزریق سریع منابع مالی به اقتصادهای اروپایی

نه تنها روند بازسازی فیزیکی را شتاب بخشید، بلکه مانع از بروز بحران‌های سیاسی و اجتماعی شد و ثبات را در کوتاه‌مدت بازگرداند. در سطح توسعه بلندمدت، سرعت بازسازی می‌تواند به سکوی جهش اقتصادی تبدیل شود. تجربه کره جنوبی پس از جنگ کره نشان داد که اگر بازسازی با سیاست‌گذاری صنعتی هدفمند همراه شود، حتی یک اقتصاد جنگ‌زده و فقیر نیز می‌تواند طی چند دهه به یک اقتصاد پیشرفته بدل شود. در نقطه مقابل، تجربه عراق پس از تهاجم ایالات متحده آشکارا نشان می‌دهد که کندی بازسازی، همراه با ضعف نهادی و ناامنی، چگونه به تداوم رکود، خروج سرمایه و کاهش قدرت ملی می‌انجامد.

تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت یا شکست بازسازی آشکار می‌سازد که این فرآیند ذاتاً چندبعدی است و به‌طور هم‌زمان به اقتصاد، نهادها، امنیت، سرمایه انسانی و انسجام اجتماعی وابسته است. نخست، کیفیت نهادهای حکمرانی نقش بنیادین دارد. دولت‌هایی با ظرفیت اداری بالا، بروکراسی کارآمد و سطح پایین فساد می‌توانند منابع را

سریع‌تر و هدفمندتر تخصیص دهند؛ همان چیزی که در تجربه آلمان پس از جنگ مشاهده شد. دوم، دسترسی به منابع مالی و زمان‌بندی صحیح تخصیص آن ضروری است؛ زیرا تأخیر در تأمین مالی می‌تواند کل روند بازسازی را مختل کند. سوم، امنیت و ثبات داخلی شرط لازم جذب سرمایه و آغاز فعالیت اقتصادی است؛ و این امنیت صرفاً به معنای نبود جنگ نیست، بلکه شامل پیش‌بینی‌پذیری حقوقی و ثبات نهادی نیز می‌شود. عامل چهارم، سرمایه انسانی است. نیروی کار ماهر، مدیران توانمند و مهاجران بازگشته نقشی اساسی در تسریع بازسازی دارند؛ همان‌گونه که ژاپن پس از جنگ جهانی دوم توانست با تکیه بر نیروی انسانی آموزش‌دیده و فرهنگ سازمانی منضبط، صنایع خود را با سرعت احیا کند. پنجم، جهت‌گیری سیاست صنعتی اهمیت دارد. کشورهایی که بازسازی را فرصتی برای نوسازی ساختاری تلقی می‌کنند، مانند کره جنوبی امکان جهش توسعه‌ای بیشتری پیدا می‌کنند. ششم، بازسازی زیرساخت‌های فیزیکی و شبکه‌های حیاتی پیش‌نیاز هر فعالیت اقتصادی است و سرعت

احیای آن‌ها تعیین‌کننده سرعت بازگشت به رشد است. هفتم، ادغام در اقتصاد جهانی و دسترسی به بازارهای بین‌المللی از مسیر صادرات و جذب سرمایه خارجی می‌تواند محرک قوی بازسازی باشد؛ در حالی که تحریم یا انزوای آن را کند و پرهزینه می‌کند. هشتم، انسجام اجتماعی و مشروعیت سیاسی برای پیشبرد تصمیمات دشوار و مدیریت هزینه‌های کوتاه‌مدت اجتناب‌ناپذیر است. در نهایت، باید تأکید کرد که «مدیریت زمان و اولویت‌بندی منابع» عنصری بنیادی در بازسازی است. حتی وجود همه عوامل فوق، بدون اولویت‌بندی دقیق، نتیجه‌ای به‌دنبال ندارد. کشورهایی که بر زیرساخت‌های کلیدی و صنایع پیشران متمرکز می‌شوند، معمولاً سریع‌تر مسیر بازگشت به رشد را طی می‌کنند؛ در حالی که پراکندگی منابع در پروژه‌های کم‌اهمیت، روند بازسازی را فرسایشی می‌سازد. این مبانی تحلیلی مقدمه‌ای است برای بررسی اینکه همکاری ایران و چین چگونه می‌تواند در چارچوب بازسازی، معنا و کارکردی راهبردی پیدا کند. بخش دوم این بحث به همین پیوند می‌پردازد. ♦

تحولات بازار جهانی انرژی

انرژی در مدار تنش؛ از رشد تجدیدپذیرها تا رکورد شکنی نفت و اوره

● آخرین وضعیت عبور از تنگه / فقط ۸ کشتی عبور کردند

براساس داده‌های «اتلس نظامی»، ۸ کشتی از تنگه هرمز عبور کرده‌اند که شامل ۲ نفتکش است. براساس این داده‌ها ۳۷ کشتی از خط محاصره آمریکا عبور کرده که ۲ نفتکش در نزدیکی این خط مسیر خود را تغییر دادند.

● خبرگزاری فارس قیمت نفت را به یوان اعلام کرد

ایران قبلاً گفته که مایل به فروش نفت به نرخ یوان است، اعراب خلیج فارس هم از این اقدام استقبال کردند و خواستار فروش نفت به یوان به جای دلار شدند.

● سومالی عبور کشتی‌های اسرائیلی از باب المندب را ممنوع کرد

سومالی درواکنش به اقدام رژیم صهیونیستی در به رسمیت شناختن منطقه جدایی طلب «سومالی‌لند» اعلام کرد که عبور کشتی‌های این رژیم از تنگه راهبردی باب المندب ممنوع است.

● شوک آلومینیومی ایران به پدوفیل

رویترز: آلومینیوم خاورمیانه به راحتی قابل جایگزینی نیست. آمریکا و اروپا به دلیل موجودی کم و ظرفیت اضافی تولید اندک، بیش از همه در معرض شوک عرضه قرار دارند. خاورمیانه نزدیک به ۲۲ درصد آلومینیوم وارداتی آمریکا و ۱۸.۵ درصد اروپا را تأمین کرده است.

در حوزه حمل‌ونقل نفت، گزارش‌هایی از ادامه صادرات ایران علی‌رغم محاصره دریایی منتشر شده است. فایننشال تایمز از عبور حداقل ۳۴ نفتکش مرتبط با ایران خبر داده و ورنکسا اعلام کرده دست‌کم ۶ نفتکش با ظرفیت ۱۰.۷ میلیون بشکه نفت خام به ارزش تقریبی ۹۱۰ میلیون دلار از منطقه خارج شده‌اند. هم‌زمان، واشنگتن پست مدعی شده دو نفتکش ایرانی در محاصره ناوشکن‌های آمریکایی قرار گرفته‌اند.

بازار نهادهای کشاورزی نیز متأثر شده است. قیمت اوره به حدود ۹۰۰ دلار در هر تن رسیده و در صورت تداوم بحران، احتمال رشد ۱۵ تا ۲۰ درصدی دیگر تا نیمه نخست ۲۰۲۶ وجود دارد. با توجه به اینکه بخش قابل توجهی از تجارت جهانی آمونیاک، اوره و گوگرد از مسیر هرمز عبور می‌کند، هرگونه اختلال پایدار می‌تواند اثرات عمیقی بر زنجیره تأمین جهانی داشته باشد.

تحولات اخیر در بازار انرژی تصویری دوگانه از توسعه داخلی و فشارهای بیرونی ترسیم می‌کند. معاون برق و انرژی وزارت نیرو اعلام کرد ظرفیت نیروگاه‌های تجدیدپذیر کشور از ۴۵۲۵ مگاوات عبور کرده و طبق برنامه ریزی‌ها تا تابستان به ۷۰۰۰ مگاوات خواهد رسید؛ افزایشی که در صورت تحقق، نقش مهمی در تقویت پایداری شبکه برق و کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی ایفا خواهد کرد.

در مقابل، تنش‌های منطقه‌ای پیامدهای گسترده‌ای بر بازار جهانی بر جای گذاشته است. افزایش بهای سوخت جت به حدود دو برابر ابتدای سال، شرکت هواپیمایی لوفت‌هانزا را واداشته تا پایان پاییز ۲۰۲۶ حدود ۲۰ هزار پرواز کوتاه‌برد را لغو کند؛ اقدامی که هدف آن صرفه‌جویی بیش از ۴۰ هزار تن سوخت جت عنوان شده است.